

Galpert Ernő És A Felesége

Én vagyok a képen a feleségemmel, 1972-ben, Ungváron. Azt nem mondanám, hogy a háború után a feleségemmel vallásosak maradtunk volna. Nem imádkoztunk, nem jártunk a zsinagógába, nem állt módunkban kóser háztartást vezetni. A koncentrációs tábor után, a családom halála után én végérvényesen eltávolodtam a vallástól. De a gyerekeink tudták, hogy ők zsidók. Meséltem nekik a zsidó történelem eseményeiről. Minden zsidó ünnepkor elmeséltem nekik az ünnep történetét és hagyományait, elmondtam, hogyan kell megtartani ezeket az ünnepeket, és mivel kapcsolatosak. Pészahkor elmeséltem nekik, hogyan kerültek a zsidók Egyiptomba, hogyan szabadította őket ki Mózes, honnan erednek ezek a húsvéti szokások, elmondtam, hogy a hagyomány szerint maceszt kell enni Pészahkor, és még sok minden mást is. És minden ünnepről ugyanígy. Amikor ünnep volt, mindig így meséltünk: 'Ma Pészah van. Nálunk otthon ez így zajlott?' Tilda ilyenkor a zsidó konyha ünnepi ételeit főzte. Pészahra mindig elrakott egy kis hordó céklaitalt, volt macesz, Purimra mindig volt hámántáska, Ros Hásánákor pedig méz és alma volt kitéve az asztalra. Meséltem a fiaimnak a gyerekkoromról, a héderről, arról, hogy jártunk apámmal a zsinagógába, a bár micvómról,

mindarról, amit már itt elmeséltem. Elmondtam nekik, hogyan távolodtam el kissé a vallástól, amikor dolgozni kezdtem. Elmondtam azt is, hogyan sértettem meg édesanyámat, és hogy ez a bűnöm teherként ül azóta is a lelkemen, hiszen anyámmal többé nem találkoztam, és csak gondolatban tudok bocsánatot kérni tőle a szavaimért. A fiaink gyerekkoruktól tudták, hogy a zsidósághoz tartoznak. Én úgy tartottam, hogy mi kötelesek vagyunk ezt átadni nekik. Aztán hogy mihez kezdenek a tőlünk kapottakkal, az már az ő dolguk. A koncentrációs táborról nem beszéltünk velük a gyerekkorukban. Ez akkor túl nehéz volt nekünk. Úgy éreztem, hogy ha beszélni kezdek róla, akkor elsírom magam. Már felnőttek voltak, amikor először hallottak erről tőlünk. Sok barátunk volt, többnyire zsidók, de voltak nem zsidók is. Mi mindig örültünk, amikor ünnepet rendezhettünk, és barátokat hívhattunk hozzánk. A családból mindenkinek megünnepeltük a születésnapját. A szovjet ünnepeket is megtartottuk, bár nem mondhatnám, hogy a lényegüket tekintve ünnepek lettek volna számunkra a szovjet ünnepek. De mindig szabadnapok voltak, és örültünk, hogy összejöhetünk a barátainkkal az ünnepi asztal körül beszélgetni, és hozzánk közel álló emberek társaságában pihenhetjük ki a dolgozós hétköznapiakat. Annyi vendég gyűlt össze mindig, hogy összenyitottuk a két szobát, és az asztalt hosszában állítottuk fel. Még e mellett a nagy asztal mellett is mindig szűkösen voltunk. Nagyon jó volt a hangulat. Szinte minden barátunk idősebb volt nálunk. Idősebbekkel barátkoztunk, mert a mi nemzedékünkben nemigen jöttek vissza zsidók a lágerből. Most meg nézzük a fényképeket: ez sincs, az sincs? Senki sincs. Ketten maradtunk az egész baráti társaságból. Érti, hogy ez mit jelent? Félelmetes, amikor az ember fölidézi, hogy milyen vidám baráti társaságunk volt, és csak ketten maradtunk. Megyünk a temetőbe, itt van eltemetve az egyik, amott a másik? Ez félelmetes. Jó, hogy a barátaink gyerekei barátkoznak velünk. A barátaink Ungváron maradt gyerekei közül sokan tartják velünk a kapcsolatot. A szabadidőmet mindig a családommal töltöttem. Hétféteken sétáltunk és hegyet másztunk. Nyáron kirándulni, télen meg síelni jártunk a hegyekbe. Nyaraltunk délen, a tengerparton is. Az 1970-es években kaptam egy telket, és építettünk rá egy dácsát, gyümölcsfákat és virágokat ültettünk. A dácsa lett a szabadidőnk kedvenc színhelye. A fiaim segítettek fölépíteni a házat. A feleségem szeretet kertészkedni. Tilda és én sokszor mentünk koncertre és színházba.